

Nro. 49. és 50.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből, Hétfőn December 24-dik napján, 1910-ik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B d t s.

Prdgából írják, hogy ott is kihirdettetett légyen egy Kerüő Rendelés által az, hogy mint kellessék bänni azzal a' kávéval, mellyet a' 2-dik Májusi Rendelés szerént a' hazában eladni szabad nem volt, és a' mellyet külső országokra kellett volna ismét az eladás végett kivinni a' kereskedőknek. Minthogy a' külső országokon a' colonicális portékák ellen tétetett intézetek miatt ezt a' mi vámházainknál letétetve lévő kávé mámost külső országokon bajosabb lenne eladni, erre nézve ezeknek kivitelekre nem köteleztettek többé a' kereskedők, hanem itt benn is eladhatják olyan embereknek, kiknek a' kávévásárlásra passusok leszen, tsakhogy a' jobb kávéért y, a'

B b

középszerüért 8, az alábvalóért pedig 7 forintnál többet nem vehetnek.

Azon munkájában, melly Bétsben ilyen tzm alatt jött-ki: *Sonnensfels*, a' *Sept. 8-dikán kiadott két Pátensekről* — azt jegyzi-meg a' nagy hírü nevü Professor úr, hogy az első esztendőnek eltelése után 60, a' második után 121, a' harmadik után 171, a' negyedik után 219, az ötödik után 267 millió forintokkal fog kevesebb lenni a' bankótzéduláknak summája.

Portugallia.

Azt jegyzik-meg a' Párisi levelek a' Portugalliai hadakozásról, hogy Marschal Massena nem azért vétette a' maga tanyáját sántzokkal körül, mintha tsak oltalmazólag akatná már most folytatni a' hadakozást: hanem tsak azt várja, hogy *Alentejó* tartományába más oldalról béüsenek az arra kirendeltetve lévő egyéb Frantzia tsapatok, hogy ezek ellen az Anglus vezér Wellington is seregeket kénytelenitessék a' maga tanyájából küldeni, következésképpen hogy a' maga fő armadiáját meggyengíteni kénytelenitessék. *Alentejó* tartományát pedig két okokra szükség Wellingtonnak oltalmazni, egyikért azért, hogy az ő seregei az eleséget még eddig onnét vették, s ha azt a' Frantziák egyszer elfoglalhatják, azután tsak az egy tenger leszen az Anglusok előtt nyilva, a' honnét eleséget várhatnak; másodsor azért, hogy ha Alentéjót elfoglalhatják a' Frantziák, onnét Lisbouára réá üthetnek, a' Tágus torkának bal partjait megszállhatják, ezekről az ott lévő sok száz Anglus szállító hajókat tüzes golyobisok által felgyujthatják, vagy elkergethetik.

Marschal *Mortier* van kirendeltetve, hogy az alatt, míg az Eszlingi Hertzeg (Massena) a' Tágus jobb partján tartóztatja a' három nemzetekből álló Anglus arnádiát, más oldalról Alentejóba benyomúljon. Mihelyest Marschal *Mortier* a' kirendelt helyre megérkezik, ekkor az Eszlingi Hertzeg is kecségkívül réá fog ütni a' Wellington sántos lineájira.

Tengerek' szabadsága nevű Frantzia prédáló hajó a' múlt November 29-dikén az Anglus partoktól nem messze olálkodván, egy három árbotszás hajó a' szemibe tünt. *Fourny* a' Frantzia Kapitány azonnal feléje hajtattott ezen hajónak, melyhez nem soká közelitvén, látta, hogy az egy nagy Anglus kereskedő, és 10 tizenkét fontos ágyukkal felfegyverkezett hajó légyen. A' Kapitány *Fourny* hajóján tsak 45 emberek voltak: de ő azzal, mint bátor és jó tengeri katona, nem gondolván, azonnal megtette a' rendeléseket az ellenséges hajónak elfogása eránt. Azt parantsolta, hogy fel kell arra hágni. Három órát tartott a' két össze akadva lévő hajóknak fedeleken a' rettenetes vérontás. Az Anglus hajó végezetre megadta magát: hanem tsak néhány minúták teltek-el, hogy az össze rontatott és lyugatott Frantzia hajó a' rajta lévő embereknek egy részével és a' nevezett Kapitánnyal egyetemben, a' tenger' fenekére süllyedett. Semmi módon meg nem lehetett menteni a' Kapitánt. Az elfogott Anglus kereskedő hajót azonközben szerentsésen civítették az azon lévő 26 Frantziák a' magok partokhoz, és béeveztek-velle e' Calaisi kikötőhelybe, pedig az előbbeni verekedés után egy óra múlva még találkozott vellek egy 14

ágyus Anglus Corvette, a' melly ismét másfél óráig kergette őket, de bé nem érhetette. Az elfogatott Anglus hajó Napnyugoti Indiából jött, és Londonba szándékozott. Tzukorral, indigóval, és egyéb Indiai szerzeményekkel volt terhelve.

Az ilyen prédába-nyert ellenséges hajókon találtató, Angliai fábrikákból került portékákat szabad volt eddig a' Frantzia partokon eladni az idegeneknek, olyan feltétel alatt, hogy Frantzia országból elvigyék: de már most, minckutánna t. i. ezt a' feltételt nem lehet telyesíteni, midőn az ilyen portékákat nintsen hova vinni, olyan rendelés tétetődött ezekeránt is, hogy ezeket is el kell égetni.

Amsterdám, Decz. 4-dikén. Tegnapról fogva nagy nyughatatlanság van a' Börsében. Minden órán nagy summából álló Kridáktól félhetünk. Az egyik nagyobb házunk öt millió kridatsinaláshoz közelget. Mindenünnen szomorú híreket veszünk. A' kereskedés igen szomorú ábrázatba öltözött. — Az ólta, hogy az Angliai portékák megtiltattak, minden e'féléknek igen felhágott az árrok. Egyebek között tsak az Indiai shwalt (Shawlt) vegyük-fel például, ennek egy negyed részszel feljebb hágot az árra. Nem régen azt mondotta egy nevezetes útzó Párisban egy nevezetes társaságban, hogy a' Shwal, t. i. az Indiai Shwal, nem soká egész Európát megfogná szegényíteni. Hitel felett valónak látszván szavai, azt jegyzette-meg, hogy ő tsak Bagdád-ban 20 millio Frankot látott aranyban, a' melly summa India felé vándorlott, hogy oda való szerzemények, Shwal's egyebek vándoroljanak érette vissza Európa felé. Ebből az egyszeri szál-

litvány aranyból meg leheti itélni annak a' kintsnek véghetetlen sokaságát, a' melly eddig Európából az Indiai, vagy colonicális portékákért kivitetett.

Török Birodalom.

A' Párisi Monitör írja, hogy a' Török és Orosz birodalmak között való békességet illető alkudozások ugyan el fognak kezdődni: hanem a' Porta a' mellett tsakugyan a' hadi készületeket is tüzesen téteti, azért, hogy ezen hadakozást betsületesen végezhesse-el.

A' *Török* birodalomból a' Frantzia birodalomba vitetődő úgy nevezett Levántei portékáknek új útjok, melly az Illyriai és a' Felső Olasz Országi tartományokon mennyen által ennekutánna, a' *Triesti* lakosoknak (így irnak onnét) nem kevés nyereséget fog hajtani. A' szelső Frantzia-Horvát véghelytől Kostanizzától fogva, Bosniában és ezen egész új út mellett Serajon által Salonichi felé mindenüvé Frantzia Agensek, és a' főbb helyekbe Frantzia Konzulok rendeltetnek, a' kik arra fognak vigyazni, hogy a' portékák' szállittatásának dolga jó rendel és bátorsággal folyjon. Hogy a' Török Országlószék is el nem múlat semmit, a' mit tölle ezen tekintetben a' Frantzia Birodalom meg kívánhat, fel lehet a' két birodalmak között fennálló barátságra nézve tenni. A' Törökök és Görögök kétségen kívül nagy számmal fognak ennekutánna *Triest*ben, mint a' gyapottal való kereskedésnek ezutánni főbb piatzán, magoknak lakóhelyet választani. Költsönösen a' Frantziák sem fogják elmúlatni, hogy az ő fabrikáiknak olyan szerze-

ményeikkel, mellyeknek a' törököknél hetsék van, a' kereskedésnek ezen új útját, önnön hasznokra ne fordítsák.

Az Egyiptomi Helytartótól Mahmud Ali Paschától örvendetes hírt vett a' Porta, a' ki a' rebellis Beyknek seregeiket Asciutnál Augustus 22-dikén szerentsésen meggyőzvé, September' 3-dikán győzedelmi fényes bémenefélte tartott Calróba. Ide lett megérkezésekbe már várták a' számára küldetett drága ajándékok, olyan rendeléssel, hogy semmit ne veszteljen, hanem győzedelmes seregeit a' Damaskusi és St. Jean d'Acreei Pascháknak seregeikkel egyesítvén, a' veszedelmes Wechabiták ellen siessen, kiktől olyan tudósítások érkeztek Konstántzinápolyba, hogy már Palestinába is beütöttek volna. Ugyan csak ezen Wechabiták ellen fordították mostanában fegyvereiket a' Bagdádi és Mosuli Paschák is.

Elegyes Jegyzések.

A' *Párisi* Monitor egy írást adott-ki, melly a' Frantzia kereskedés ellen Angliában régtől fogva fennálló kemény rendelkezéseket, és a' Frantzia Országlószék által az Anglus kereskedő portékáknak elégettetések eránt egy időtől fogva kiadatott végzéseket, illeti. Ezen írásban egyebek között ezek mondattatnak: —

„Az Anglusok keményen lármáznak azon Systema ellen, melly által az ő fábrikáikból származó portékák előtt a' száraz Európa bezárattott, kiváltképpen pedig azért, hogy az ő fábrikáikból való portékák elégettetnek. Azonközben mindenek tudják, a' kik a' dologban járások, hogy Anglia maga is ezt a' Systemát kö-

vette már régebben az idegen, főképpen pedig a' Frantzia fábrikákból való portékák eránt. Csak az 1786-dik esztendőbeli Kötés által mérsékeltetett valami keveset ezen Systema, akkor is Anglia részéről lévén azonközben az egymás eránt való költsönös engedésekből származott haszon. A' 4-dik Eduardus országzásának 3-dik esztendejétől fogva igen szorosán tilalmaztatott a' Frantzia fábrikákból való portékáknak bévitetése. Nem csak pénz és elfoglalás béli büntetést határoztak a' kiadatott Statutumok azoknak általhágói ellen, hanem mint felségbántókat úgy is büntették őket, 's 7 esztendeig való számkivettetésre ítélték. Hasonló rendelkezések jöttek-ki 2-dik György alatt. Az 1403-dik esztendőtől fogva Angliának nem csak minden Régensei köveiték a' Frantzia kereskedés ellen ezen Systemát, hanem még jobban is kiterjesztették azt. Néhány Parlamentális Akták egészen kiszorították Angliából a' Frantzia kereskedésnek minden ágait. Ha olykórlykór elállott itt Anglia ezen Systemájától, csakúgyan ekkör is rendkívül való vámot vetett a' Frantzia portékákra. Mikor mások száztól 5-töt fizettek, akkör a' Frantziák 75-töt fizetni kényszerítették. Még csak az elégetés volt hátra: de ez sem maradt. el. A' 2-dik György uralkodása alatt történt, hogy egy Statutum által az arany és ezüst fonalaknak, 's a' megaranyozott és meg-ezüstözött rész-műveknek elvétetése és meg-égetteiesek megparantsoltatott. Ugyan azon Király országzásának 22-dik esztendejében egyéb áruportékákra is, mellyek a' száraz földről Angliába vitettek, kiterjesztetett ez a' tilalom, mint p. o. az aranyból szőtt matériákra. A' 3-dik

György országlásának 3-dik esztendejében azt rendelte a' Parlamentom, hogy a' száraz földről Angliába menő pánlika, rojt v. tzafrang, tsipka, selyem, bársom, és egyéb selyem matériák mind égettessenek meg, és tétetessenek egészen semmivé. Még tsak a' 2-dik György országlásának 11-dik és 24-dik esztendejéből említjük azon két végzéseket, mellyek által a' theának és dohánynak megégettetésekről van szó. Miért bámulnak tehát az Anglusok oly igen azon, ha most a' száraz Európa azon Systemát, a' melly őket meggazdagította, ellenek fordítja, és az ő fábrikáinak szerzeményeit a' maga piatairól számkivetésbe küldi, midőn az ő magok törvényeik között ilyen példák találhatnának? —

A' leg újabb újságunk ma ez, hogy Lord *Wellington*tól az a' fontos tudósítás érkezett Portugalliából Londonba Lord *Liverpool*hoz, hogy a' Frantzia armádia Nov. 14-dikén éjjel a' maga tanyájából megmozdulván, azon hónap 15, 16, és 17-dik napjain, magát *Santerem*hez visszavonta. Úgy itél Lord *Wellington*, hogy a' Frantzia fő vezér a' Tágus vizének bal partjára által akar menni, és már most ott akarja a' *Lisbon*ához való előnyomulást megpróbálni. Az *Eszlingi Hertzeg*' fő hadi szállása *Santerem*ben van.

A' hólnapi nagy innepre nézve, most tsak fél árkus újságot nyomtattathattunk. Mellette küldünk egy negyedrészt árkus *Toldalé*ket.

Jobblítás. A' múlt postán elment árkusnak első lapján ezen szó előtt, Gróf, kimaradott ez: Fő Strázsamester.